

FINANSAL OKURYAZARLIK

**“Bilmek ya da bilmemek,
iŖte bütün mesele bu!”**

Doç. Dr. Esra Alp CoŖkun [*Finans Uzmanı, Concordia Üniversitesi, John Molson School of Business, Misafir AraŖtirmacı*

Finans, ilk bakıŖta tıpkı bir buz dağı gibi tehlikesiz görünebilir ancak derinliğini gördüğünüzde bu konuda eksik bilgiyle kendinize finansal anlamda ne kadar zarar verebileceğinizi de anlamıŖ olursunuz. Finansal okuryazarlığımız arttıkça elde ettiğimiz geliri daha iyi yönetebilir, tasarruflarımızı daha iyi değerlendirebilir, kendimizi değer kayıplarına karŖı daha iyi koruyabilir ve geleceğimizi daha iyi planlayabiliriz. Ayrıca finansal suçlara ve dolandırıcılığa karŖı çok daha bilinçli ve uyanık olabiliriz.

Zaman Yolcusu Olmak mı Daha Zor Yoksa Finans Gurusu mu?

Bir an için zamanda yolculuk yapmanın mümkün olduğunu hayal edin. Titanik'tesiniz. Buz dağına yaklaştığınızı ve neler olacağını bir tek siz biliyorsunuz. Hemen dümene geçer miydiniz? Tarihte yolculuğa devam edelim. Yıl 1888... Fransa'nın Arles kasabasında yürürken bir de baktınız ki Vincent van Gogh sonradan *Kafe Terasta Gece* ismini alacak olan eserinin eskizini çiziyor. Elinize fırçayı alıp resmi tamamlamaya çalışır mıydınız? Ne de olsa gelecekte geliyorsunuz ve resmin son hâlini biliyorsunuz. Şimdi de İkinci Dünya Savaşı sırasında

İngiltere'de olduğunuzu varsayın. Alan Turing ve ekibin diğer üyeleri ile aynı odadasınız. Almanya'nın gizli mesajlarının iletilmesini sağlayan Enigma adlı makineden gelen mesajların şifresinin kırılılabildiğine tanık oldunuz. Bir saldırının nereye ve ne zaman yapılacağını biliyorsunuz. Tek başınıza hemen harekete geçerek bunu önlemeye çalışır mıydınız? Cevaplarınızın "hayır" olacağını tahmin ediyorum. Çünkü ne gemi kaptanı ne ressam ne de savunma bakanı olmak için eğitim aldınız, tecrübeniz de yok. Tecrübeli olsanız ve sorulardan birine "evet" deseniz bile başarılı olma ihtimaliniz düşüktür. Örneğin bir saldırıyı önlemeye çalıştınız ve başarılı oldunuz diyelim. Almanya şifrelerin çözüldüğünün farkına vardı. Bu nedenle de daha yüksek güvenlik sağlayacak şekilde

bir makine geliştirdi. Böylece savaşı iki yıl kısaltan çabaları engellemiş oldunuz. Sonrasında olaylar nasıl gelişirdi dersiniz? Daha uzun süren bir savaş nedeniyle daha fazla kayıp olurdu. Savaş sonucunda ve sonrasında şekillenen dünya düzeni de farklı olurdu.

Elbette zamanda yolculuk yapmak, bilim kurgu romanları veya filmleri dışında henüz mümkün değil. İçinde yaşadığımız zaman diliminde ne gemi kaptanı ne ressam ne de savunma bakanı gibi davranmanız ve kararlar almanız gereken bir durum da yok. Ancak eğitimi almadığınız ve temel kavramları bile öğrenmediğiniz hâlde, sonuçları etkileyecek ciddi kararlar almanız gerektirebilecek önemli bir konu var: finans.

Söz konusu ekonomi veya finans olduğunda hemen hemen herkesin bu konularda bir görüşü vardır. Çünkü finansın temel öznesi olan “para”, miktarı değişmekle birlikte herkeste bulunan ve herkesin ihtiyacı olan bir şey. Hayatımız boyunca temel ihtiyaçlarımız için gerekli harcamaları planlamak, tasarruf için ayıracağımız bütçeyi belirlemek, gerekli durumlarda ek gelir elde edebilecek finansal imkânları araştırmak, borçlarımızı yönetmek, ödediğimiz vergileri gözden geçirmek, emeklilik planları yapmak gibi yaşamımızı temelden etkileyen çok önemli kararlar almak zorundayız.

Yukarıda bahsedilen konuların hepsi ve daha fazlası, sadece ekonomi veya finans eğitimi alanları değil tüm insanları ilgilendiriyor. 7’den 70’e herkesin böyle bir eğitim alması elbette pratikte pek mümkün değil. Ancak kendi finansal ihtiyaçlarımız ölçüsünde finansal okuryazarlığımızı geliştirip, en azından doğru finansal kararlar alarak kendimize daha güzel bir gelecek hazırlamayı amaçlayabiliriz. Kendi gemimizin kaptanı olarak görünen veya görünmeyen buz dağlarını fark edebilir, rotayı doğru zamanda doğru yöne çevirebilir, finansal krizlerden önce piyasalardan gelen sinyalleri doğru yorumlayarak, duygusal ve bilişsel çelişkilerden kaçınarak kendimizi finansal kayıplardan koruyabiliriz.

Zaman yolculuğunda geleceğin bizim müdahalemiz sonrasında nasıl şekilleneceğini bilmeden geçmişe müdahale etmek ciddi bir sorumluluk almak olurdu, değil mi? Yaşadığımız ana kadar uzanan bir süreçte tek bir olay değiştiğinde bunun zincirin sonraki halkalarında ve yaşadığımız anda nasıl bir değişikliğe yol açacağını bilmemiz mümkün değildir. Peki ya finansal piyasalarda yatırımcılar neden geçmişteki fiyat hareketlerinden yola çıkarak gelecekteki fiyatı tahmin etmeye çalışırlar? Sizce bu mümkün mü? Cevabınız “hayır” ise finansal okuryazarlık düzeyinizi bir kademe ileri taşıdığınızı söyleyebiliriz. Çünkü etkin işleyen bir finansal piyasada geçmişteki tüm olayların etkisi bugünkü fiyata yansır.

Gelecekte haber gelmediği sürece muhtemel fiyat hareketlerini %100 kesinlikle tahmin etmek mümkün değildir. Bu konuda analistler, portföy yöneticileri ve diğer finansal kurum çalışanları piyasalardaki gelişmeleri takip ederek kısa dönemli tahminler üretir. Bunun için çeşitli teknik analizler ve makro ekonomik analizler yapılır. Bu analizler temelde belirli bir hata payı içeren risk analizlerine dayanır. Peki, gelecekte finansal piyasalarda fiyatların nasıl değişeceği bizi neden ilgilendiriyor? Bu sadece borsa yatırımcıları için mi önemli? Borsada bir düşüş olduğunda bu durum borsa yatırımcısı olmayan bir öğrenciyi, bir emekliyi, bir ev hanımını nasıl etkiler?

Finans Kimi İlgilendir(m)iyor?

Finans, ilk bakışta tıpkı bir buz dağı gibi tehlikesiz görünebilir ancak derinliğini gördüğünüzde bu konuda eksik bilgiyle kendinize finansal anlamda ne kadar zarar verebileceğinizi de anlamış olursunuz. Örneğin faiz oranları düştüğünde bu iyi bir gelişme midir? Faiz oranları düşerse ne olur? Fon (mevduat) sahipleri yani borç verenler için servetlerini harcamak/kullanmak yerine kiralamanın karşılığında elde ettikleri gelir düşer. Ancak mevduat faizi düştüğünde borçlanma faizinin de düşmesi, işletmelerin yatırım yapma maliyetini düşürerek yeni işletmelerin açılmasını ve mevcut işletmelerin büyümesini teşvik edebilir. Bu da üretimi canlandırabilir. Üretim uzun vadede artacağı için üretim artışının etkisi

zamana yayılarak piyasaya gecikmeli şekilde yansiyabilir. Faizlerin düşmesi ülkeye portföy yatırımları aracılığıyla gelen döviz girişini büyük ölçüde azaltabilir. Bu durum döviz kurlarının da yükselmesine yol açabilir. Eğer bu durum ihracat artışına yol açarsa (ithal ve ihraç edilen malların talep esnekliklerine bağlı olarak) uzun vadede ülkenin dış ticaret dengesini iyileştirerek millî gelirin artmasına katkıda bulunabilir.

Madalyonun diğer yüzüne bakarsak faiz oranlarının düşmesi nedeniyle yatırımcılar daha yüksek getiri arayışına girebileceği için bu yeni talep döviz piyasalarını etkileyebilir. Ancak bu basit şemada bile dikkat edilmesi gereken, birbirini etkileyen çok sayıda faktör olduğu görülüyor. Döviz kurundaki yukarı yönlü dalgalanma hem altın fiyatlarının hem ülke içinde üretilen hem de ithal edilen tüm malların fiyatlarının da aynı anda artmasını tetikleyebilir. Yani, tüm mal ve hizmetlerin fiyatlarında sürekli bir artış eğilimini ifade eden “enflasyonist” bir sürecin başlamasına yol açabilir. Bu

gelişmeler karşısında izlenen para ve maliye politikalarının da hedeflerini ve olası etkilerini, bu etkilerin nasıl bir vadede ortaya çıkabileceğini de anlamaya çalışmak gerekiyor. İşte böyle bir durumda faizlerin düşmesi sadece borsa veya tahvil yatırımcısını değil ev alışverişini yapan bir ev hanımını, ev taksitini ödemeye çalışan bir emekliyi, üniversite harcamalarını planlamaya çalışan bir öğrenciyi de çok yakından ilgilendiriyor. Çünkü finansal piyasalarda yaşanan gelişmeler reel ekonomiyi ve doğrudan alım gücümüzü etkiliyor. Bu nedenle finansal okuryazarlık, alım gücünü korumaya çalışan düşük gelirliler için çok daha önemli bir konu. Tasarruflarımızın enflasyon karşısında değerini yani satın alma gücünü korumak amacıyla nasıl bir yol izleyeceğimize karar verebilecek ve değişen koşullar karşısında bu kararlarımızı yeniden gözden geçirip değişen koşullara uyarlanmış yeni kararlar verebilmemizi sağlayacak ölçüde finansal okuryazarlığa sahip olmamız gerekiyor.

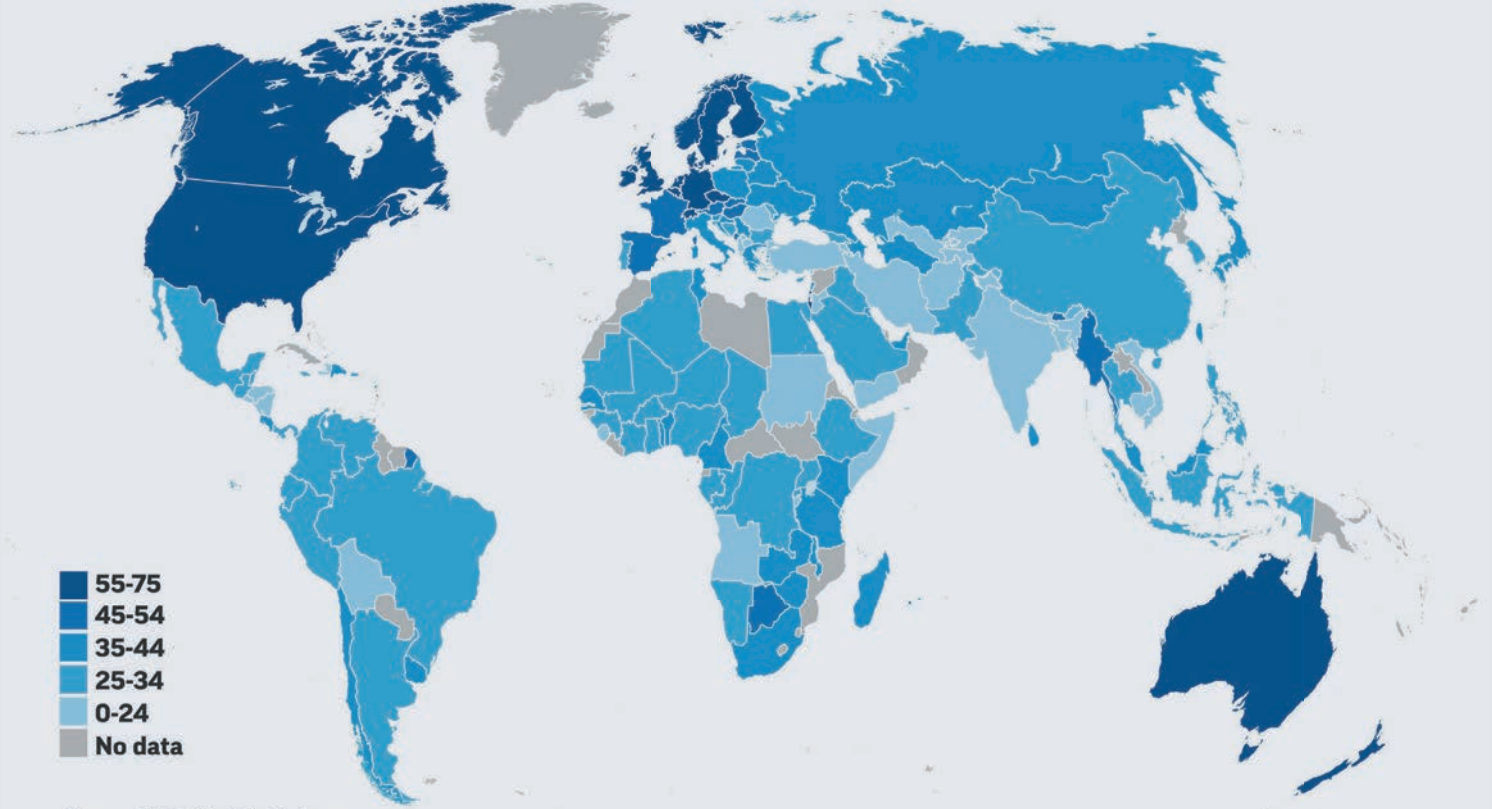
Sayılarla Finans Okuryazarlığı

Standard & Poor's Derecelendirme Şirketi tarafından 2014 yılında 140 ülkeden 150.000 kişi ile yapılan “Küresel Finansal Okuryazarlık Anketi”nin sonuçlarına göre, Türkiye en alt basamakta yer alıyor (%0-%24).

Finansal okuryazarlığın diğer ülkelere kıyasla düşük olduğu Türkiye’de temel finansal kavramların yanı sıra daha ileri düzeyde bir finansal bilgi gerektiren borsa yatırımları söz konusu olduğunda durum nedir sizce? Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) tarafından yapılan açıklamaya göre, pay senedi bakiyeli yatırımcı sayısı 17 Ekim 2023 itibarıyla 8 milyonu aşarak en yüksek seviyesine ulaşmış durumda. Finansal okuryazarlığın düşük olduğu bir ülkede ileri düzeyde finans bilgisi gerektiren bir piyasaya ve yatırım araçlarına ilginin bu kadar büyük olması, küçük yatırımcıların riskini artıran ve piyasadaki kırılganlığı da derinleştiren bir faktör. 2016 yılında, Borsa İstanbul’daki 596 yatırımcı ile yapılan bir anket çalışmasında finansal okuryazarlık düzeyi ile davranışsal yanlılıklar arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiş.

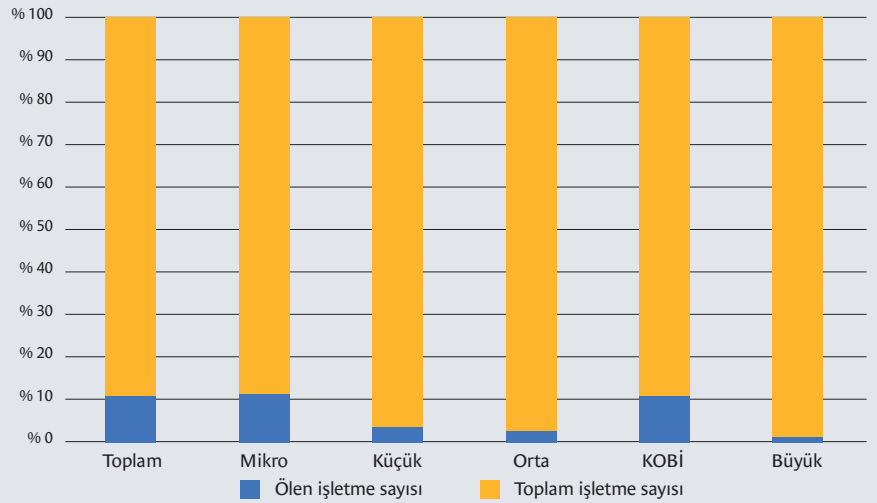

Source: S&P Global FinLit Survey

Küresel Finansal Okuryazarlık Anketi'nin Sonuçları

Çalışmada elde edilen anket sonuçları ilgi çekici. Buna göre ankete katılanların çoğu hisse senedi, tahvil, yatırım fonu gibi yatırım araçlarının risk ve getiri özellikleri açısından farkını bilmiyor. Aynı şekilde yarısından fazlası da sadece asgari tutar ve gecikme faizi ödeyerek kredi kartı borcundan kurtulmanın mümkün olmadığını bilmiyor. Benzer şekilde, çoğu kişi bireysel emeklilik sisteminde kaç yıl kalması gerektiğini ve emekli olabilmek için asgari yaşın ne olduğunu bilmiyor. Sizce bu bilgi düzeyi ile yatırım yapmak ve başarılı olmak sürdürülebilir bir strateji mi?

2019 yılında ölen işletme sayısı (TÜİK)

Türkiye'de 2023 yılı istatistiklerine göre 3 milyon 421 bin 817 KOBİ bulunuyor. Mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin toplamını yansıtan bu sayıya büyük işletmelerin sayısını

eklediğimizde toplam işletme sayısına ulaşabiliriz. 2019 yılında KOBİ'leri oluşturan işletmeler arasında ölüm oranının (TÜİK verilerinde belirtilen işletmeler arasındaki ölüm oranı, kapanmak

zorunda kalıp piyasadan silinen işletmeleri ifade eder.) mikro ölçekteki işletmelerde daha fazla olduğunu, büyük işletmelerde ise daha az olduğunu görüyoruz. KOBİ'lerde ölüm oranı %12,2 iken büyük işletmelerde bu oran %1,3. Küçük işletmelerin başarısız olmalarında elbette birçok faktör etkili oluyor ancak finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan işletmecilerin aldıkları yanlış kararların bu başarısızlık hikâyelerinde önemli bir rolü var.

Bu durum bilimsel araştırmalara da konu olmuş ve özellikle finansal okuryazarlığın düşük olduğu ülkelerle ilgili çalışmalar yapılmış. Bu çalışmalara göre, küçük işletmelerin sahiplerinin ve yöneticilerinin finansal okuryazarlığa sahip olmaması ya da yetersiz düzeyde sahip olması ile firma performansı arasında güçlü bir ilişki bulunuyor.

Finansal Okuryazarlığımızı Nasıl Geliştirebiliriz?

Öncelikle kendinize finansal hedefler koyarak bu konuda bir somut adım atabilirsiniz. Hedeflerinize ulaşmak için gelirinizi ve giderlerinizi not etmek, aylık harcama ve tasarruf planları yapmak başlangıç için gerekli motivasyonu kazanmanıza yardımcı olabilir. Temel kavramları öğrenmek için finans alanındaki kitaplardan ve internet kaynaklarından yararlanabilirsiniz. Alanında uzman ve tanınan kişilerin ücretsiz olarak yayınladığı blog yazılarından ve videolardan faydalanabilirsiniz. Öğrenmenin en etkili yolu ise yapmaktır. Bu nedenle gerçek piyasalarda nasıl yatırım yapıldığını öğrenebilmek ve deneyim kazanabilmek

amacıyla bütçenizden küçük bir miktar ayırıp ilk yatırımınızı yapabilirsiniz. Bunun için finansal yatırım araçlarının risk ve getirileri hakkında bilgi edinmeniz ve sonrasında kendi risk tercihinize uygun araçlarla yatırım yapmaya başlamanız yeterli olacaktır.

Yatırımınızı takip ederken güncel ekonomi haberlerini de takip etmeye ve dünyada yaşanan gelişmelerin piyasalara nasıl yansıtıldığını gözlemlemeye başlayacaksınız. Belirli bir süre buna devam ettiğinizde kendinize ait yatırım deneyiminiz ve gözlemlerinizi sayesinde konuyu içselleştirdiğinizi fark edeceksiniz. Bu süreçte kayıp da kazanç da olasıdır ancak bu konuda duygularınızın sizi yönlendirmesine izin vermemek adına, finansal piyasalarda yatırımcıları en çok etkileyen duygusal faktörleri de öğrenmeniz fayda var. Örneğin kazançları kendi başarınıza atfediyor ancak kayıpları öyle görmüyorsanız “kendine atfetme yanılığı” gösteriyor olabilirsiniz. Kazanç elde ettikten sonra daha fazla işlem yapıyorsanız “aşırı güven yanılığı” yaşıyor olabilirsiniz. Bir arkadaşınızın veya finans konusunda uzman olduğunu düşündüğünüz birinin yatırım kararlarını taklit ediyorsanız “sürü davranışı” gösteriyor olabilirsiniz. Bilimsel çalışmalara göre kararlarımız söz konusu yanılığardan etkilendiği takdirde uzun vadede kaybetme riskimiz daha yüksek.

Dimyat'a Pirince Giderken...

Finansal okuryazarlığın bize kazandıracağı en önemli özellik şüphecilik olabilir. Çünkü teknolojinin ilerlediği ve her şeyin dijitalleştiği günümüzde finansal suçların şekli de değişti. Bu değişimi yeterince iyi anlayamamak, sizi kötü niyetli girişimlere ve saldırılara açık hâle getirir.

Finansal okuryazarlık sizi kısa sürede zenginlik vaadiyle gelen tuzaklardan, kimlik avcılarına av olmaktan ve diğer finansal tehlikelerden koruyan bir güvenlik kalkanı gibidir. Her konuda olduğu gibi finansal konularda da bilgi düzeyimizin artması bizi bu konuda kandırılmaktan korur.

Örneğin birçoğumuz kısa sürede zengin olma hayali kuruyor olabilir. Ancak unutmamamız gereken bir şey var: Gerçek hayatta kısa sürede zenginlik vaadiyle gelen teklifler genellikle bir tuzaktır. Finansal okuryazarlık, size bu tuzakları tanıma yeteneği kazandırır. “Hızlı zengin olma” vaatleri

sizi etkilemez çünkü finansal okuryazarlık, gerçekçi olmayan teklifleri kolayca tanımanıza yardımcı olur. Daha fazlasını elde etmek isterken, mevcut birikimleri kaybetmemek adına özellikle bu tür “fırsatlara” şüpheyle bakmak gerekiyor.

“Hızlı zengin olma” vaadi sadece bu yönde güçlü bir hayali olanları değil, mali zorluklar yaşayanları daha çok etkiler. Finansal okuryazarlık,

daha iyi bir bütçe ve borç yönetimi yapmanızı sağlayacağı için mali zorluklar yaşama olasılığınızı azaltabilir veya böyle dönemlerde daha akılcı çözümler bulmanıza yardımcı olabilir. Bu sayede, sizi düşüğünüz dar boğazdan kurtarmayı vadeden süper kahraman görünümündeki kötü niyetli girişimleri kolayca anlayabilirsiniz.

Ayrıca kimlik avcıları sizi kandırarak kişisel bilgilerinizi ele geçirme konusunda uzmandır. Finansal okuryazarlık, kişisel bilgilerinizi koruma konusundaki farkındalığınızı artırır. Kimlik hırsızlarının tuzaklarına düşme olasılığınızı azaltır. Bankacılık işlemlerinde tahmin edilmesi zor şifreler kullanmak ve şifreleri kimseyle paylaşmamak gibi basit önlemler bile çok işe yarayabilir.

Finansal okuryazarlığınızın gelişmesi, finansal kararlarınızda duygularınızın rolünü de anlamanızı sağlar. Özellikle piyasaların stresli ve inişli-çıkışlı olduğu dönemlerde ani kararlar almanızı, panik yapmanızı

engelleyebilir ve kayıp yaşama riskinizi azaltabilir. Bu konudaki farkındalığınızın gelişmesi sizi bir önceki örnekte olduğu gibi olası bir kayıp yaşadığınız dönemlerde kulağa “harika” gelen ancak “sahte” olan yatırım fırsatlarından koruyacaktır. Bu tür sahte yatırım fırsatlarına karşı dikkatli olmak önemli. Herhangi bir yatırım yapmadan önce teklifin gerçekliğini araştırmak, lisanslı bir yatırım kuruluşuyla çalışmak ve gerektiğinde bir finansal danışmandan tavsiye almak faydalı olabilir. Hızlı zenginlik vaadi sunan tekliflere karşı özellikle şüpheli olunması gerekiyor.

Finansal suçların sadece kısa sürede zenginlik ve kimlik avcılığı ile sınırlı olmadığını unutmamalıyız. Diğer örnekler arasında vergi ve fatura dolandırıcılığı, internet ve online alışveriş dolandırıcılığı, ponzi şemaları, kredi kartı dolandırıcılığı ve daha fazlası bulunuyor. Finansal okuryazarlık, bu tür tehditleri tanıma ve önleme becerilerimizi geliştirir. Bu nedenle, finansal okuryazarlık sadece paranızı yönetme konusunda değil, aynı zamanda finansal suçlardan korunma konusunda da bir kalkan görevi görür. Bu kalkanı kullanarak finansal dünyadaki tehlikelerden kaçınabilir ve finansal olarak güvende kalabilirsiniz.

Finansal Okuryazarlığın Gelişmesi Yeterli mi?

Finansal okuryazarlığın yatırım kararlarımızdaki etkisi oldukça fazla. Finans alanında eğitim almış olsanız dahi, finansal kararlarınızın her zaman doğru ve size en yüksek getiriye sağlayacak şekilde gerçekleşmeyebileceğini de bilmekte fayda var. Bireysel yatırımcıların yanı sıra kurumsal yatırımcıların da belirsizliğin yüksek olduğu dönemlerde sürü davranışı gösterebildiğini, CEO'ların aşırı güven yüzünden kararlarında yanlılık görülebildiğini tespit eden çok sayıda bilimsel araştırma var. Bunun nedeni, konu finans olduğunda bilmenin her

zaman anahtar faktör olmaması. Bildiklerinizi kullanacağınız yeri ve zamanı bilmek, neyi bildiğinizden daha önemli olabilir. Strateji geliştirme konusunda sabırlı ve rasyonel olabilmek, doğru zamanda doğru hamleyi yapabilmeyi gerektirir. Tıpkı İngiltere'nin İkinci Dünya

Savaşı'nda sahip olduğu bilgiyi strateji geliştirerek kullanması gibi finansal kararlarda da aceleci davranmak, ilk doğal tepkiyi gözden geçirememek, panik yapmak veya diğer yanlış davranışlara yönelmek elimizdeki bilginin değerini yok edebilir ve bize zarar verebilir.

Bazen de en büyük yanlgımız bildiğimizi “zannetmek” olabiliyor. Finans ile ilgili bazı kavramlar artık günlük hayatımızda da duymaya alıştığımız kelimeler arasında yer alıyor. Bir kavramı çok duyduğumuzda gerçekte anlamını bilmesek bile bildiğimizi düşünmeye başlayabiliriz. Örneğin faiz kelimesi... Yukarıdaki açıklamaları tekrar gözden geçirdiğinizde faizin doğasını, işleyişini, diğer faktörlerle arasındaki etkileşimi gerçekten de biliyor muydunuz? Bazen bildiğimizi zannetmek bilmemekten daha kötü olabiliyor çünkü öğrenmemizin önündeki engel hâline geliyor. Finansal okuryazarlığımız arttıkça, elde ettiğimiz geliri daha iyi yönetebilir, tasarruflarımızı daha iyi değerlendirebilir, kendimizi değer kayıplarına karşı daha iyi koruyabilir ve geleceğimizi daha iyi planlayabiliriz. Ayrıca finansal suçlara ve dolandırıcılığa karşı çok daha bilinçli olmak bizi bu tehlikelerden de koruyacaktır. ■

Kaynaklar

- Ateş, S., Coşkun, A., Şahin, M. A. ve Demircan, M. L., “Impact of Financial Literacy on the Behavioral Biases of Individual Stock Investors: Evidence from Borsa Istanbul”, *Business & Economics Research Journal*, Cilt 7, Sayı 3, 2016.
- Coşkun, E.A., Kahyaoglu, H. ve Lau, C. K. M., “Which return regime induces overconfidence behavior? Artificial intelligence and a nonlinear approach”, *Financial Innovation*, Cilt 9, Sayı 1, s. 30, 2023.
- Coşkun, E. A., “Feedback trading in global stock markets under uncertainty of COVID-19”, *Review of Behavioral Finance*, Cilt 15, Sayı 5, s. 750-778, 2023.
- Coşkun E. A., “Rasyonel Birey Düşüncesinin Evrimi ve Bilişsel Kısa Yollar”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı 116, s. 55-80, 2021.
- Coskun, E. A., Lau, C. K. M. ve Kahyaoglu, H., “Uncertainty and herding behavior: evidence from cryptocurrencies”, *Research in International Business and Finance*, Sayı 54, Makale No 101284, 2020.
- Eniola, A. A. ve Entebang, H., “Financial literacy and SME firm performance”, *International Journal of Research Studies in Management*, Cilt 5, Sayı 1, s. 31-43, 2016.
- Graña-Alvarez, R., Lopez-Valeiras, E., Gonzalez-Loureiro, M., & Coronado, F. Financial literacy in SMEs: A systematic literature review and a framework for further inquiry. *Journal of Small Business Management*, pp:1-50, 2022.
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Small-and-Medium-Sized-Enterprises-Statistics-2021-45685>
- <https://gflec.org/initiatives/sp-global-finlit-survey/>
- https://gflec.org/wp-content/uploads/2015/11/Finlit_paper_16_F2_singles.pdf
- <https://l24.im/SXkE>
- <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/8173/kobi-tanimi-guncellendi>